

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: oponent

Autorka práce: Lamija Delić

Název práce: Jugoslávská válka v bosenských médiích

Vedoucí práce: Mgr. Andrea Průchová Hružová, Ph.D.

Oponent/ka: Martin Hájek

Navržené hodnocení: D

Zdůvodnění Vašeho hodnocení práce (zejména výhrad a kritických připomínek) rozepište podle níže uvedených kritérií.

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Výzkumný cíl a otázky jsou formulované na stranách 39 a 40, až za polovinou textu. Doslovně vzato, cíl práce je „zjistit, zda váleční novináři z Bihače, Bosny a Hercegoviny považují, a do jaké míry, že přispěli k formování kolektivní paměti občanů.“ (39) Výzkumné otázky míří ještě trochu jinam – srovnání novinářského přístupu dnes a před 30 lety, resp. vliv digitálních médií na formování kolektivní paměti. Závěry z empirického výzkumu založeném na rozhovorech se šesti válečnými novináři se výzkumného cíle přímo netýkají, protože z analýzy nijak přesně nevyplývá, zda si právě oslovení novináři myslí, jak konkrétně formovali kolektivní paměť obyvatel Bosny a Hercegoviny. Závěry jsou spíše obecného charakteru o roli a postavení válečného žurnalistiky a kolektivní paměti.

Práce má standardní strukturu – začíná vysvětlením základních pojmů a přehledem existující literatury k tématu, následuje vymezení výzkumného problému a otázek, metodologie výzkumu, prezentace zjištění a jejich interpretace a končí závěrem. Nestandardní je délka úvodní teoretické části, která přesahuje jednu polovinu textu, přitom samotný výzkum není s teorií kolektivní paměti nijak pevně teoreticky spojen.

2. Opírá se autor/ka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Ano, literatura, o kterou autorka svou argumentaci opírá, je dostatečná svým rozsahem i relevancí.

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Autorka provedla polostrukturované rozhovory s šesti válečnými novináři, ale neuvádí, podle jakého klíče vybrala zrovna tyto. V rozhovorech položila dosti kvalifikované otázky, skoro by bylo možné si myslet, že to byly samotné výzkumné otázky, např. „Jaká podle Vás byla role žurnalistiky ve válečné Bosně při formování vzpomínek na válku / v tom, jak si lidé válku pamatovali a pamatují?“ Považoval bych za vhodnější ptát se na konkrétní události, situace nebo postupy válečného zpravodajství v dané době a místě, než takto obecné otázky. Podle množství a diverzity úryvků se zdá, že rozhovory byly docela krátké; celková uvedená délka 2 hodiny se rozchází s informací v původní verzi, kde bylo uvedeno 20-25 minut.

Proces kódován není podrobně popsán. Kódy jako by byly unikátní pro výrok určitého respondenta,

protože zpravidla je u něj uvedena jedna dlouhá citace. Analýza spočívá v prezentaci úryvků z rozhovorů, jejich shrnutí a interpretaci ve smyslu co výpověď znamená, často s výraznou generalizací. Rozbor toho, co je ve výroku obsaženo ve vztahu k výzkumné otázce, přítomen není. V úryvcích o osobních zážitcích by bylo třeba zajímavě sledovat, jak respondenti konstruují rozdíl mezi soukromým (osobním) utrpením, které není předmětem zpravodajství, a tím, které se naopak předmětem stávalo (utrpení civilistů).

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autor/ka opírá závěry, k nimž dospěl/a?

Jak jsem uvedl výše, argumentace není založena na systematické a sofistikované analýze dat, ale zpravidla na paušalizující generalizaci, např. „Výsledky zdůrazňují potenciál válečného žurnalismu formovat veřejné postoje, podporovat soudržnost a inspiraci pozitivního chování v dobách konfliktu.“ (55) Nebo: „Tato analýza ukazuje, že nacionalismus, etnické rozdělení a politická korupce jsou hlavní faktory, které přispívají k udržování nenávistných narativů.“ (49)

Některé argumenty jsou neudržitelné, např. „V dnešním rychle se vyvíjejícím mediálním prostředí se válečný žurnalismus potýká s mnoha výzvami, které ovlivňují jeho schopnost vytvořit přesnou a komplexní paměť o válce.“ (64) Ale to přece nejde - vytvořit přesnou kolektivní paměť. Možná lze vytvořit přesnou paměť jednotlivce v nějaké specifické situaci, ale nikoliv přesnou kolektivní paměť války. Kolektivní paměť je vždycky sociálně konstruována a rekonstruována s ohledem na přítomnost a budoucnost, a neustále podléhá změnám podle toho, jak se přítomnost i představy o budoucnosti proměňují. Nebo: „Odpovědi respondentů odhalují, že váleční novináři mají silnější a živější vzpomínky díky svému přímému zapojení do událostí.“ (57) Jak je možné to tvrdit, když žádný výzkum ostatní části populace neproběhl. Jedna respondentka řekla: „Paměť na válečné události se příliš neliší od ostatních lidí. Možná jen silnější, výraznější, protože jsem byla, více než ostatní, zapojená do všech událostí...“ (55) Ale to řekla jen jedna osoba a navíc to kvalifikovala slovem „možná“. Osobně se domnívám, že vojáci z fronty nebo civilisté vystavení válečným útrapám můžou mít ještě silnější a živější vzpomínky, než novináři.

5. Jsou v práci autorova/autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Ano.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Práce s literaturou je celkem dobrá. Autorka často představuje autory na základě jejich citací v dílech jiných autorů, např. od hlavní autorky B. Zelizer, zdá se, četla jen jeden článek. Překlepy jsou v tolerovatelné míře. Formální úprava je v pořádku.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím (jsou-li jaké).

--

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

1. V úvodu autorka uvádí Beckův názor, že „médiá [se] stávají klíčovým nástrojem při formování a převrácení globálního řádu, který existuje v mysli lidí“. Jak to souvisí s tématem diplomové práce, který studuje lokální tvorbu kolektivní paměti?

2. Může autorka podrobně popsat způsob analýzy? Jak vytvářela kódy a kategorie, např. zda postupovala induktivně nebo deduktivně?

3. Velmi zajímavá je otázka role novinářů pro svoji válčící komunitu: obvykle novináři straní vlastní komunitě a nepřátelskou stranu vykreslují v negativních termínech či alespoň negativně

konotovanou, jak to zažíváme v současnosti v rusko-ukrajinském nebo izraelsko-palestinském konfliktu. Bylo tomu tak i v bosenské válce? Jak tuto skutečnost váleční novináři reflektovali, pokud ji vůbec reflektovali? Něco je v textu naznačeno, ale jen naznačeno.

9. Prohlašuji, že jsem se seznámil/a s výsledkem kontroly originality textu závěrečné práce v systému: Theses Turnitin Ouriginal (Urkund)

Komentář k výsledku kontroly:

Celkové hodnocení práce:

Diplomová práce podle mého názoru splňuje minimální požadavky kladené na tento druh vědecké práce. Tím nechci tvrdit, že za předloženým textem je málo práce. Naopak, jsem přesvědčen, že autorka věnovala výzkumu i psaní mnoho času i energie. Nicméně nelze přehlédnout významné slabiny předložené práce, a to malá propojenost rozsáhlé teoretické části s empirickým výzkumem, rozostřené výzkumné otázky, relativně omezený soubor dat (šest krátkých polostrukturovaných rozhovorů), absence sofistikované analýzy a generalizující interpretace. Práci proto doporučuji k obhajobě s navrženým hodnocení D.

Datum: 14. ledna 2024

Podpis: